

GY. BAZSIKA ENIKŐ
Pécsi Tudománygyetem (University of Pecs, Hungary)

NYELVJÁRÁS – KÖZNYELV IRÁNYÚ NYELVI VÁLTOZÁSOK VIZSGÁLATA EGY NYELVJÁRÁSDOMINÁNS BESZÉLŐKÖZÖSSÉGBEN

A kutatás egy Zala megyei nyelvjárásdomináns beszélőközösség tagjai körében követő vizsgálat keretében méri föl a nyelvjárasi és köznyelvi formák használatának arányaiban 50 év alatt bekövetkezett változást.

A jelenkorban a standardizált nyelvekben a nyelvjárások körében mind pragmatikai, mind nyelvrendszertani síkon zajló nagymértékű változások átfogó vizsgálati lehetőségeket nyújtanak. E felmérés célja föltárni, hogy milyen mértékű nyelvi-nyelvrendszertani változás ment végbe, vizsgálva a nyelvjárás hangtani és alaktani jelenségeit, valamint a szókészletet.

Kutatásaimat a Zala megyei Kerkakutas lakóinak körében végeztem. A települést a korábbi évszázadokban nagyfokú elzárttság jellemezte Göcsej néprajzi tájegység területén. Napjainkban magas az idős korúak aránya a falu népességében. E tényezők elősegítették a község sok archaizmust tartalmazó nyelvjárásának fennmaradását. A nyelvjárás a falu nyelvében ma is aktív használatú, ám használatának hatóköre szűkül mind földrajzi és nemzedéki-társadalmi szempontból, mind pedig az ezen nyelvváltozattal lefedett beszédhelyzetek számát tekintve.

A kutatás adatgyűjtésének módszere a kérdőíves felmérés, amelynek során 24 főtől, 30 és 85 év közötti adatközlőktől kérdeztem ki az Őrségi és hetési nyelvatlasz kérdéssorát. Valamint forrásul szolgáltak a mintegy 20 órányi kötetlen beszélgetések szövegfelvételeit tartalmazó hanganyag tudatosan és spontán módon közölt objektív nyelvi adatai.

A felmérés tanúsága szerint a köznyelvtől eltérő nyelvjárasi jelenségek számának csökkenése, a köznyelvvvel megegyező elemek mennyiségének növekedése mellett sok átmenetinek tekinthető nyelvi forma figyelhető meg; a három vizsgált nyelvi szinten eltérő mértékben mutathatóak ki nyelvrendszertani változások.